

Broedvogels van de Snelle Loop in 2020

Bas Hissel

Sovon-rapport 2020/54

Broedvogels van de Snelle Loop in 2020

Bas Hissel

Sovon-rapport 2020/54
Dit rapport is samengesteld
in opdracht van Staatsbosbeheer

Colofon

© Sovon 2020

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Staatsbosbeheer

Wijze van citeren: Hissel B. 2020. Broedvogels van de Snelle Loop in 2020. Sovon-rapport 2020/54. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

ISSN-nummer: 2212 5027

Inhoud

Samenvatting.....	2
1. Inleiding.....	3
2. Beschrijving van het gebied.....	4
3. Werkwijze.....	6
3.1. Methode & veldwerk.....	6
3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens.....	6
3.3. Weers- en andere omstandigheden.....	7
3.4. Afwijkingen/foutendiscussie.....	8
4. Resultaten.....	9
4.1. Beestenveld.....	10
4.1.1. SNL-beheertypen.....	12
4.1.2. Vergelijking met eerdere kartering.....	13
4.1.3. Soortbesprekingen.....	14
4.2. De Biezen en de Grotelsche Heide.....	16
4.2.1. SNL-beheertypen.....	18
4.2.2. Vergelijking met eerdere kartering.....	20
4.2.3. Soortbesprekingen.....	21
5. Evaluatie.....	25
5.1. Beestenveld.....	25
5.2. Klotterpeel.....	25
5.3. De Biezen en de Grotelsche Heide.....	26
6. Literatuur.....	27
Bijlage 1. Verspreidingskaarten 2020.....	28

Samenvatting

In het voorjaar van 2020 is de Snelle Loop (650,5 ha) in opdracht van Staatsbosbeheer gekarteerd op broedvogels. Het onderzoeksgebied is gesitueerd in het oosten van de provincie Noord-Brabant en is opgedeeld in de twee deelgebieden Beestenveld (387,2 ha) en De Biezen en de Grotelsche Heide (263,3 ha). Het Beestenveld ligt tegen De Rips en bestaat uit een voormalig productiebos met voornamelijk naaldbomen en het Peelrestant de Klotterpeel. De Biezen en de Grotelsche Heide bestaat uit twee aan elkaar grenzende gebieden, gelegen tussen Helmond en Gemert, rondom het gehucht Grotel. Waar het in De Biezen relatief nat is en het landschap zich kenmerkt door broekbossen en kleinschalig cultuurlandschap, is het op de Grotelsche Heide beduidend droger en zijn er naaldbossen, graslanden en enkele heidevelden te vinden.

Gedurende het broedseizoen zijn er vijf integrale bezoeken gebracht die ruim voor zonsopgang aanvingen. In totaal is 130 uur en 10 minuten aan veldwerk besteed, waarmee de gemiddelde onderzoekintensiteit uitkomt op 12,0 min/ha.

Bij de kartering zijn 12 algemene broedvogelsoorten niet geïnventariseerd, dit zijn: Fazant, Houtduif, Winterkoning, Heggenmus, Roodborst, Tjiftjaf, Fitis, Pimpelmees, Koolmees, Gaai, Ekster en Vink. Tijdens de inventarisaties in het Beestenveld werden territoria vastgesteld van 59 soorten. Daarnaast waren er nog zes soorten buiten de begrenzing aanwezig of voldeden de geregistreerde waarnemingen van individuen niet aan de criteria om in een territorium te resulteren. Van de aangetroffen soorten staan er zeven op de Rode Lijst, waarvan er één soort is opgenomen als **'ernstig bedreigd'**, twee soorten als **'kwetsbaar'** en vier soorten als **'gevoelig'**. De inventarisaties in De Biezen en de Grotelsche Heide leverden binnen de begrenzing territoria op voor 54 soorten en van 13 soorten lagen de territoria erbuiten. Van de aangetroffen soorten staan er 12 op de Rode Lijst. Zo is er één soort opgenomen in de Lijst als **'bedreigd'**, zes soorten als **'kwetsbaar'** en vijf soorten als **'gevoelig'**.

Uit de kartering is gebleken dat de vogelstand in de verschillende deelgebieden van de Snelle Loop zich over het algemeen ontwikkelt naar het landelijk patroon. Bossoorten voeren de boventoon en lijken te profiteren van het ouder worden van het bestaande bos en de ontwikkeling van meer structuur en diversiteit. Deze soorten nemen vrijwel allemaal in aantal toe en de Middelste Bonte Specht heeft zich daarnaast in zowel het Beestenveld als De Biezen gevestigd. Een andere nieuwkomer in het bos is de Raaf die bij een eerdere kartering wel werd waargenomen maar waarvan geen territorium vastgesteld kon worden. Geheel tegen de verwachting in werd een territorium van de Zomertortel vastgesteld op de Grotelsche Heide, terwijl deze soort met grote snelheid uit Nederland verdwijnt.

De visrijke rivier De Snelle Loop meandert door het Beestenveld.

1. Inleiding

In 2020 is de Snelle Loop (650,5 ha) in opdracht van Staatsbosbeheer gekarteerd op broedvogels. Deze kartering levert inzicht in de lokale avifauna door informatie te verzamelen over de aanwezigheid, verspreiding en aantallen van broedvogels. Het doel van de inventarisatie is tweeledig en dient 1) ter verantwoording voor het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL), waarin o.a. het monitoren van broedvogels in een zesjarige cyclus wordt vereist en waarvan de resultaten worden gerapporteerd aan de betreffende provincie, en 2) ten behoeve van de interne kwaliteitsbeoordelingen en beheerevaluaties van Staatsbosbeheer.

In dit rapport worden de resultaten van de vlakdekkende kartering beschreven. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de ligging van de deelgebieden van de Snelle Loop en de verschillende landschapstypen die er terug te vinden zijn. Hoofdstuk 3 beschrijft de gebruikte methodiek voor zowel de inventarisatie als de verwerking van de geregistreerde waarnemingen. Eveneens is een beschrijving opgenomen van de weersomstandigheden. Vervolgens worden in hoofdstuk 4 de resultaten beschreven en nader toegelicht. Daarnaast wordt ingegaan op de relaties tussen relevante SNL-beheertypen in de gebieden en de lokale avifauna, wordt een vergelijking gemaakt met een eerdere kartering en zijn beschrijvingen opgenomen van verschillende kenmerkende soorten. In hoofdstuk 5 worden de bevindingen geëvalueerd en waar mogelijk gebiedsgerichte aanbevelingen gedaan met het oog op beheer.

De verspreidingskaarten per broedvogelsoort zijn bijgevoegd in de bijlage, waarbij de soorten worden gepresenteerd volgens de systematiek van het International Ornithological Committee (IOC). Hier zijn eveneens de verspreidingskaarten van geregistreerde zoogdieren terug te vinden.

De inventarisatiewerkzaamheden in het veld werden uitgevoerd door Bas Hissel namens Sovon Vogelonderzoek Nederland. Hans Backx was de vaste contactpersoon bij Staatsbosbeheer. Petra Verburg was verantwoordelijk voor de begeleiding in de beginfase van het project, waarna André van Kleunen de begeleiding vanuit het Sovon-kantoor over heeft genomen. Sovon-**collega's Vincent de Boer** en André van Kleunen worden bedankt voor hun bijdragen aan de totstandkoming van dit rapport en John van Betteray voor het verzorgen van de lay-out van de rapportage. Jacintha van Dijk van Sovon en Hans Backx en Liesbeth van Oirschot-Beerens van Staatsbosbeheer voorzagen het concept van commentaar.

Door selectieve kap zijn open plekken ontstaan in het naaldbos van het Beestenveld.

2. Beschrijving van het gebied

Het onderzoeksgebied de Snelle Loop (650,5 ha) is gesitueerd in Noordoost-Brabant en ligt tussen de plaatsen Aarle-Rixtel, Gemert, Helmond, Bakel en De Rips (figuur 1). De naam Snelle Loop verwijst naar de gekanaliseerde beek die op de grens ligt tussen de gemeente Gemert en Aarle-Rixtel. Voor de broedvogelkartering is de Snelle Loop opgedeeld in twee deelgebieden, het 'Beestenveld' en 'De Biezen en de Grotelsche Heide'.

Het Beestenveld beslaat een aaneengesloten voormalig productiebos van 387,2 ha. Het gebied ligt tegen het dorp De Rips en grenst aan de zuidkant aan het natuurgebied Stippelberg dat onder beheer staat bij Natuurmonumenten. De naam Beestenveld verwijst naar het verleden, naar een tijd waarin het gebied werd gebruikt als grasland voor runderen. Destijds was het gebied voor een deel droog, maar gezien de ligging in de nabijheid van de Peel voor het overgrote deel nat. Het landschap kenmerkte zich door uitgestrekte, moerassige heidevelden met vochtige naaldboombossen, vennen en graslanden. Vanaf de 19e eeuw, bij het opkomen van de intensieve bosbouw, werd het gebied ontgonnen en werd er een zeer uniform productiebos aangelegd met grove dennen die gebruikt werden voor het stutten van mijngangen in de Laura-mijn in Eijgelshoven. Grote dennenpercelen werden daarbij omlijst met statige bomenlanen van voornamelijk beuk om de bosranden beter te kunnen beteugelen. Deze beukenlanen zijn nog altijd terug te vinden langs de grotere zandwegen in het bos. Vanaf 1979 valt het Beestenveld onder het toezien oog van Staatsbosbeheer en sindsdien is het bos een stuk gevarieerder geworden. Door onder andere de aanplant van lariks, eik en beuk wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een gemengd bos. Daarnaast wordt door middel van periodieke kap ruimte gecreëerd voor jonge aanwas en ontstaat de structuur in de bebossing die er tegenwoordig te vinden is.

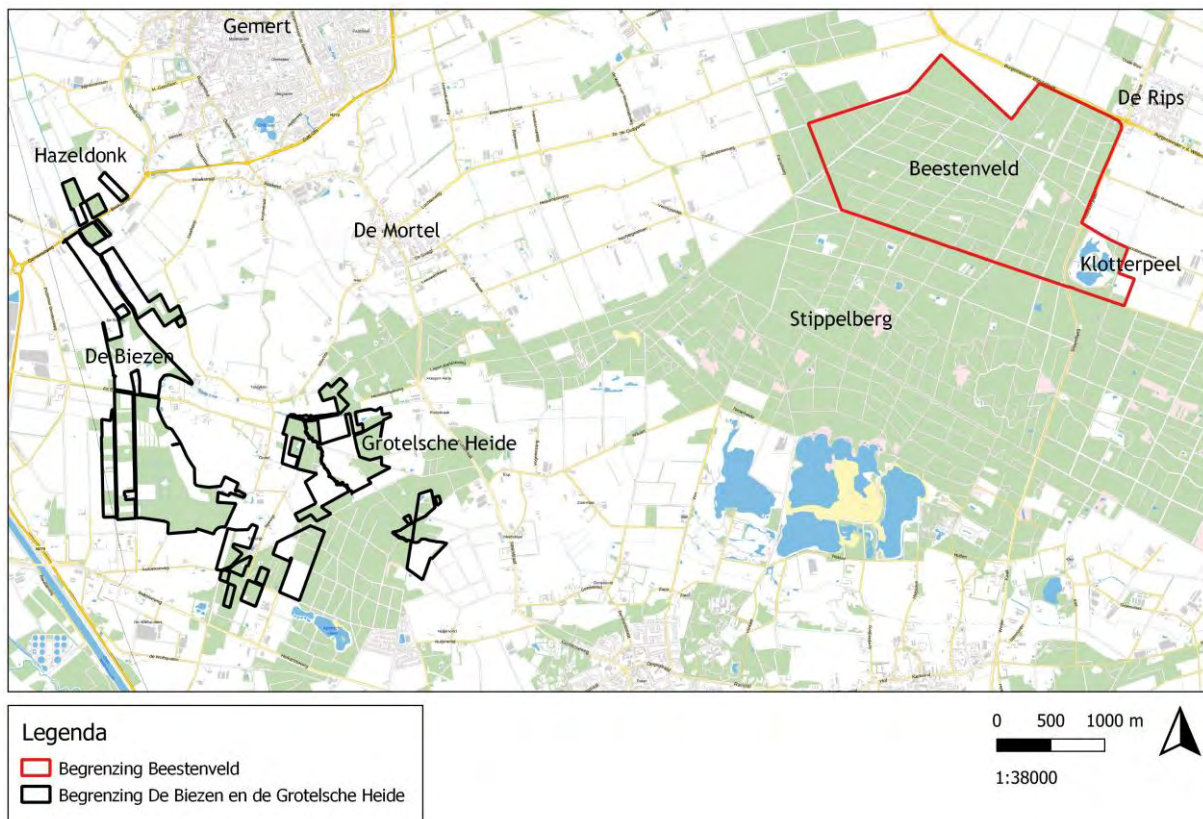
De Peelrandbreuk loopt dwars door het gebied en vormt een overgang tussen het hoger gelegen en nattere Peelhorst en de lager gelegen en drogere Slenk. Aan de overzijde van de Kruisberglaan, in de zuidoostelijke hoek van het gebied, bevindt zich nog een relict uit het Peelverleden in de vorm van de Klotterpeel. **De naam Klotterpeel refereert naar de turf, ook wel 'klotten' genoemd, die hier in de 14e eeuw werden gestoken uit de met veen begroeide laagte.** De Klotterpeel is van origine namelijk een veengebied, wat nog goed te merken is aan de natte, verende veenbodem. In de tijd van de ontginning is gepoogd ook dit terrein om te vormen tot productiebos, maar ondanks de ontwateringen bleef de Klotterpeel nat en niet geschikt voor bosaanplant. De Klotterpeel is daardoor een goed voorbeeld van hoe de regio er voor de ontginning uitgezien heeft. Tegenwoordig zijn er stukken droge heide te vinden met struikheide en ook natte stukken heide waar de dopheide bloeit. Het grote ven dat een aanzienlijk deel van de Klotterpeel beslaat is al eeuwen oud en biedt leefgebied voor verschillende soorten amfibieën. In de natte zone langs het ven groeit kleine zonnedauw en klokjesgentiaan, en in de kruiden- en faunarijke graslanden in de zuidoosthoek van de Klotterpeel grazen Schotse Hooglanders.

Schotse Hooglanders grazen op de grasvlaktes van de Klotterpeel.

De Biezen en de Grotelsche Heide beslaat een oppervlak van 263,3 ha en bestaat uit een combinatie van verschillende kleinschalige natuurgebieden. De Biezen start aan de noordkant aan de weg tussen Beek en Gemert en loopt zuidwaarts langs de Snelle Loop in de richting van Helmond. Het noordelijke deel karakteriseert zich als kleinschalig cultuurland door de aanwezigheid van kruiden- en faunarijk grasland en stukken hoog- en laagveenbos. In de noordelijke punt van het gebied bevinden zich stukken essenbos, waarvan een groot deel vlak voor aanvang van het broedseizoen is gekapt. Ten zuiden van de weg De Biezen neemt het gebied een ander karakter aan met een groter aandeel (oud) broekbos dat is aangeplant op rabatten en de aanwezigheid van percelen vochtig hooiland. In de zuidoostpunt van De Biezen ligt een groot vlak oud populierenbos met een groot aandeel dode bomen. Ten oosten van het gehucht Grotel ligt een complex percelen dat is samengevoegd in De Grotelsche Heide. Het is een divers gebied met naast droge heide een groot aandeel dennenbos uit het productieverleden, kruiden- en faunarijke akkers en graslanden. De Esperloop meandert als een blauwe ader door het landschap en kruist daarbij de verschillende gebieden. De open vlaktes van de Grotelsche Heide zijn ontstaan door de kap van productiehout en bieden een thuis aan een kudde grote grazers.

Figuur 1. Overzicht van de gekarteerde gebieden van de Snelle Loop met toponiemen.

Op verschillende plekken in De Biezen vonden werkzaamheden plaats in het vroege voorjaar.

3. Werkwijze

3.1. Methode & veldwerk

Bij het uitvoeren van het broedvogelonderzoek is de basiskarteringsmethode toegepast, gebaseerd op de door Sovon ontwikkelde Broedvogel Monitoring Project-methode (BMP) (Vergeer et al. 2016). Deze methode behelst het meermaals in het voorjaar systematisch aflopen van het onderzoeksgebied waarbij alle terreindelen goed worden bestreken en waarbij een selectie van relevante soorten in kaart wordt gebracht. In opdracht zijn de meeste aanwezige broedvogelsoorten gekarteerd, met uitzondering van enkele algemene soorten, te weten: Fazant, Houtduif, Gaai, Ekster, Pimpelmees, Koolmees, Tjiftjaf, Fitis, Winterkoning, Roodborst, Heggenmus en Vink.

De BMP-werkwijze is gericht op het registreren van territorium-indicerende waarnemingen zoals zang, balts en alarmroepen, waarbij veel aandacht uitgaat naar uitsluitende waarnemingen. Dit zijn waarnemingen van twee tegelijkertijd zingende of baltsende soortgenoten. In het geval van zeldzame soorten en soorten met grote, overlappende territoria wordt geprobeerd een zo hoog mogelijke (nestindicatieve) broedcode te verzamelen en de nestplaats zo nauwkeurig mogelijk te lokaliseren. Dit om de kans te verkleinen dat niet-broedvogels worden meegeteld en moeilijk te karteren soorten worden over- of onderteld. Bij roofvogels worden nesten gezocht wanneer de terreingesteldheid dit toelaat.

Aan de twee onderzoeksgebieden zijn vijf integrale bezoeken gebracht in de periode maart-juni (tabel 1) die doorgaans een uur voor zonsopgang aanvingen. Gezien het grote oppervlak van het Beestenveld (387,2 ha) is het opgesplitst in twee **stukken van zo'n 200 ha**, die beide vijf keer bezocht zijn. De Biezen en de Grotelsche Heide (263,3 ha) zijn eveneens opgesplitst en elk vijf keer bezocht, waardoor het totaal aantal bezoeken aan de Snelle Loop uitkomt op 20. Expliciete nachtbezoeken zijn niet uitgevoerd, maar een aantal bezoeken zijn zo vroeg gestart dat er toch een beeld van nachtactieve soorten is ontstaan. Indien aanwezig zijn deze soorten daarom wel in de soortenlijsten en besprekingen opgenomen.

In totaal is 130 uur en 10 minuten aan veldwerk gependend, wat neerkomt op een gemiddelde onderzoeksintensiteit van 12,0 min/ha. In het Beestenveld werd in totaal 61 uur en 10 minuten geïnventariseerd, wat overeenkomt met 9,5 min/ha. Dit is een redelijk lage inspanning, die te verklaren is door het uniforme landschapstype en de aanwezigheid van een fijnmazige padennetwerk vanwaar het productiebos goed te beluisteren was. Daarnaast kon een groot deel van het gebied met de fiets geïnventariseerd worden. De onderzoeksintensiteit in De Biezen en de Grotelsche Heide ligt met 15,7 min/ha wat hoger, al is dit te verklaren door het versnipperde karakter van het telgebied en het regelmatig lastiger te bereiken terrein. Als gevolg was er meer tijd nodig om het volledige gebied te tellen.

3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens

In het veld zijn de waarnemingen ingevoerd op een tablet in de app Avimap, waarbij voor iedere waarneming soort, locatie, tijdstip en broedcode zijn vastgelegd, inclusief de door de waarnemer afgelegde route. Na afloop zijn de data doorgestuurd naar de server van Sovon. De waarnemingen zijn automatisch geclusterd, waarbij gebruik is gemaakt van criteria die licht afwijken van de standaard BMP-criteria vanwege het kleinere aantal bezoeken (5 i.p.v. 8). De datumgrenzen zijn hiervoor iets verruimd om te compenseren voor de lagere trefkansen.

De stippen op de soortenkaarten zijn de locaties van waarnemingen met de hoogste broedcode of in andere gevallen de laatste meetellende waarneming binnen de geïnterpreteerde territoria.

De waarnemingen in de twee deelgebieden in de Snelle Loop zijn zorgvuldig gecontroleerd op onzuiverheden. Automatisch clusteren gaat in veel gevallen goed, maar resultaten moeten goed worden gecontroleerd, vooral vanwege fouten of slordigheden bij invoer in het veld en het samenvoegen van de waarnemingen van verschillende deelgebieden.

Plaatselijk zijn door de afwisseling tussen eigendommen van Staatsbosbeheer en derden territoria buiten de grenzen van het onderzoeksgebied gesitueerd. De uiteindelijke territoria zijn niet opgeteld bij de totalen, maar wel zichtbaar op de soortkaarten (bijlage 1).

Tabel 1. Data en tijden van de bezoeken aan de Snelle Loop in 2020.

Beestenveld							
Datum	Ronde	Deel	Bezoektype	Starttijd	Eindtijd	Bezoekduur	
05-03	1	55%	Zonop	06:50	13:05	06:15	
09-03	1	45%	Zonop	06:35	13:05	06:30	
31-03	2	55%	Zonop	06:50	14:00	07:10	
02-04	2	45%	Zonop	06:40	12:15	05:35	
24-04	3	55%	Zonop	05:25	12:30	07:05	
28-04	3	45%	Zonop	05:20	10:30	05:10	
19-05	4	55%	Zonop	04:40	11:10	06:30	
20-05	4	45%	Zonop	04:45	10:00	05:15	
16-06	5	55%	Zonop	04:20	11:15	06:55	
17-06	5	45%	Zonop	04:30	09:15	04:45	

De Biezen & Grotelsche Heide							
Datum	Ronde	Deel	Bezoektype	Starttijd	Eindtijd	Bezoekduur	
16-03	1	55%	Zonop	06:25	13:55	07:30	
17-03	1	45%	Zonop	06:30	12:30	06:00	
08-04	2	55%	Zonop	06:30	14:00	07:30	
09-04	2	45%	Zonop	06:20	13:00	06:40	
01-05	3	55%	Zonop	05:15	13:15	08:00	
04-05	3	45%	Zonop	05:15	12:00	06:45	
28-05	4	55%	Zonop	04:40	12:00	07:20	
01-06	4	45%	Zonop	04:45	11:00	06:15	
25-06	5	55%	Zonop	04:25	11:50	07:25	
26-06	5	45%	Zonop	04:25	10:00	05:35	

3.3. Weers- en andere omstandigheden

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor mede bepalend voor de effectiviteit van het inventariseren. Slechte weersomstandigheden zoals neerslag, lage temperaturen en harde wind (>4 Bft) kunnen leiden tot een lagere trefkans voor bepaalde soorten. Daarnaast neemt territoriale activiteit bij hoge temperaturen later op de dag ook af. Vandaar dat gepoogd is deze suboptimale omstandigheden te vermijden en werd het veldwerk doorgaans uitgevoerd in de vroege ochtend bij warm en zonnig weer, de meest gunstige condities voor het inventariseren van broedvogels. Tabel 2 geeft een globale indruk van de weersomstandigheden gedurende het broedseizoen van 2020.

Tabel 2. De gemiddelde temperatuur, het aantal zonuren en de hoeveelheid neerslag in de periode maart-juni op basis van data van het KNMI (De Bilt). Ref staat voor langjarig gemiddelde 1981-2010.

	Temperatuur (°C)		Zonuren		Neerslag (mm)	
	2020	Ref	2020	Ref	2020	Ref
Maart	6,8	6,2	194	125	51	68
April	11,1	9,2	287	174	11	42
Mei	13,1	13,1	324	213	15	61
Juni	17,5	15,6	232	201	84	68

Maart 2020 was vrij zacht en droeg daarmee bij aan een zeer zachte winter (Hellmanngetal 0,1). De - op 2014 na - zachtste winter ooit gemeten. De maand verliep relatief droog en zeer zonnig, maar kende daarbij een duidelijke tweedeling. De eerste twee weken waren net als februari zacht en wisselvallig met regelmatig veel wind. Vanaf de 15^e kregen hogedrukgebieden de overhand, met nog steeds regelmatig veel wind. Vanaf de 21^e kwamen met regelmaat lagere temperaturen met nachtvorst voor, ondanks het zeer zonnige karakter gedurende de dag. Maart was dit jaar droger dan het langjarige gemiddelde, met neerslag die voornamelijk in de zuidelijke helft van Nederland viel. In de tweede helft van de maand viel in het hele land nauwelijks neerslag van betekenis.

April 2020 was zeer zacht, zeer warm en kende een recordaantal zonuren. De maand kwam op een 6^e plaats in de lijst van zachtste aprilmaanden sinds 1901. De eerste dagen van de maand was er nog nachtvorst, maar vanaf de 4^e stegen de temperaturen en op 8 april werd in het zuiden van het land (EII, LB) de eerste zomerse dag (+25 °C) geregistreerd. Vanaf 13 april kreeg Nederland te maken met een noordelijke stroming waardoor de temperaturen daalden, gevolgd door een oostelijke stroming tussen 16 en 23 april. Het bleef echter zeer zonnig. De temperaturen stegen in het zuiden regelmatig tot rond de 20 °C, maar in het noordelijk kustgebied bleef het fris met soms slechts 12 °C. Pas na 28 april viel er weer enige neerslag, terwijl het landelijk neerslagtekort (neerslag minus verdamping vanaf 1 april) toen al was opgelopen tot 79 mm. Ruim boven het record-droge jaar 1976.

Mei 2020 kende een normale temperatuur en was zeer zonnig en zeer droog. De maand begon wisselvallig, waarbij warmere en drogere perioden elkaar afwisselden. Tussen 11 en 14 mei steeg de temperatuur in het noordelijke kustgebied niet boven de 11 °C. Later kreeg zonnig en droog weer echter de overhand. Mei kende ook met regelmaat perioden met veel wind. Een beeld dat terug bleef keren gedurende het voorjaar. Door de vrijwel afwezige neerslag (Landelijk viel slechts 15 mm.) nam het neerslagtekort verder toe tot een recordwaarde van 162 mm aan het einde van de maand. Normaal is **deze waarde eind mei zo'n 55 mm.**

Juni 2020 was zeer warm, zeer zonnig en nat. De maand begon warm, maar tussen 3 en 10 juni bleven de temperaturen in een wisselvallige periode lager dan normaal. Langs de kust bij Wijk aan Zee (NH) **daalde de temperatuur op 10 juni bij helder weer en een noordenwind 's nachts bijvoorbeeld tot 3,4 °C.** In de periode daarna bleef het weer wisselvallig met warmere temperaturen. Na de 22^e brak een periode aan met warm en zonnig zomerweer, met op 26 juni de eerste tropische dag (+30 °C) van het jaar. Na twee droge maanden was juni natter dan gemiddeld. De neerslag was echter wel ongelijk verdeeld door het buiige karakter. Op 16 en 17 juni viel plaatselijk 80 mm regen en op 26 juni viel in Volkel (NB) zelfs 87 mm. Ondanks de natte maand was het neerslagtekort vrijwel overal nog beduidend groter dan normaal. In termen van het tekort is er weinig veranderd ten opzichte van de situatie van eind mei. Landelijk bedroeg **het neerslagtekort eind juni, gemiddeld genomen, zo'n 180 mm en er is dus op veel plaatsen nog steeds sprake van droogte.**

3.4. Afwijkingen/foutendiscussie

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden over het algemeen goed. De inventarisaties werden uitgevoerd bij zonnig of (licht) bewolkt weer. Op enkele ochtenden waren er perioden met lichte neerslag, wind en mist, wat mogelijk van invloed is geweest op het aantal zichtwaarnemingen. Echter, dit maakt de foutenmarge in 2020 naar verwachting niet groter dan in andere jaren. Wel is het mogelijk dat sommige soorten vanwege de warme en droge omstandigheden snel na aankomst overgingen tot eileg, wat mogelijk de zangpiek heeft bekort en heeft geresulteerd in een lager aantal territoria dan er daadwerkelijk aanwezig waren.

Doordat er een beperkt aantal bezoeken is uitgevoerd in het vroege voorjaar en het begin van de zomer, is het niet onwaarschijnlijk dat enkele territoria gemist zijn van soorten die dan hun piek in territoriale activiteit beleven. Doordat expliciete nachtbezoeken ontbraken zullen nachtactieve soorten zoals uilen en rallen zijn onderteld.

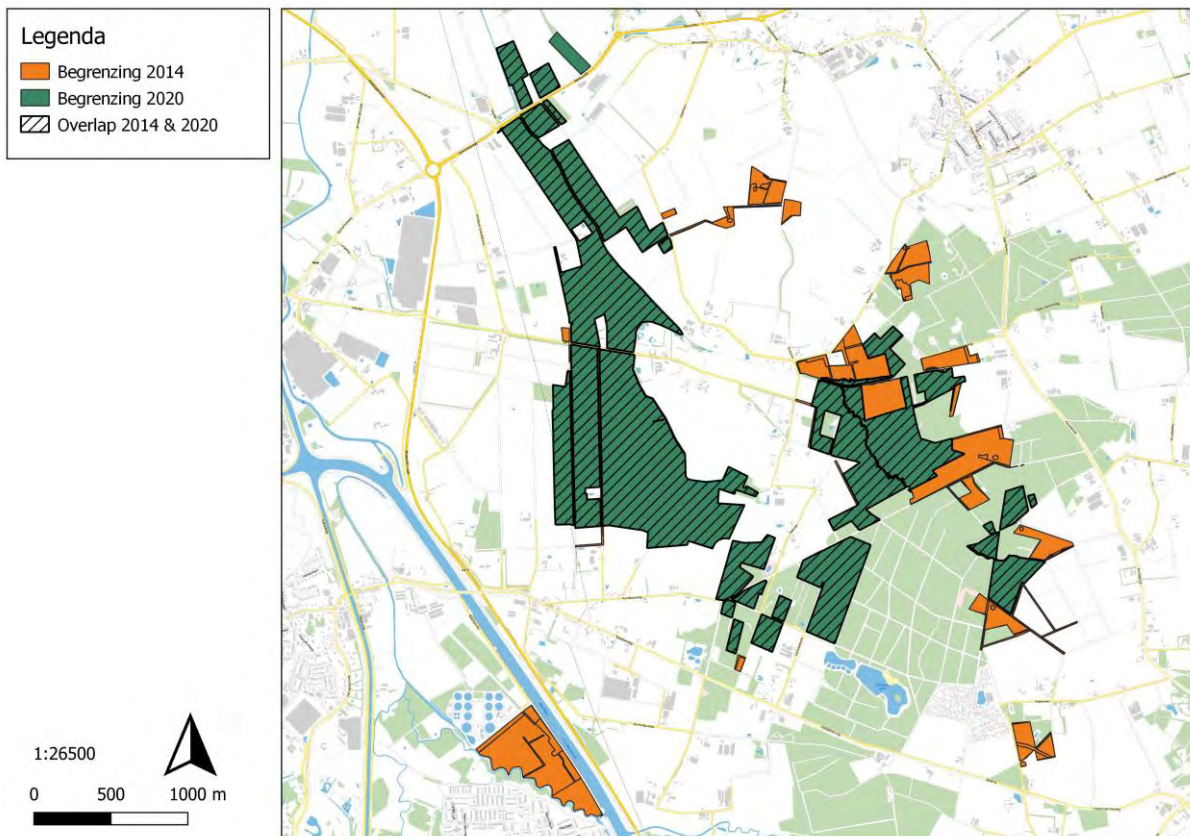
4. Resultaten

Tijdens de kartering van de Snelle Loop werden in totaal 88 soorten waargenomen, waarvan er 65 konden worden vastgesteld als broedvogel. 80 soorten werden integraal gekarteerd en in opdracht werden de volgende 12 algemene broedvogelsoorten niet geïnventariseerd: Fazant, Houtduif, Gaai, Ekster, Pimpelmees, Koolmees, Tjiftjaf, Fitis, Winterkoning, Roodborst, Heggenmus en Vink. Met uitzondering van de Ekster waren deze soorten echter wel als broedvogel aanwezig. Nachtvogels werden niet expliciet geteld, dus het is waarschijnlijk dat het werkelijk aantal aanwezige soorten groter was.

Van de 88 soorten staan er 14 op de Rode Lijst. Er is één soort als **'ernstig bedreigd' opgenomen** op de Lijst, de Draaihals. Daarnaast is er één **soort met de status 'bedreigd', de Watersnip, en staan er zes als 'kwetsbaar' in de Rode Lijst, te weten: Wulp, Zomertortel, Koekoek, Torenavalk, Wielewaal en Grote Lijster. Met de Raaf, Zwarte Mees, Matkop, Spotvogel, Grauwe Vliegenvanger en Graspieper zijn er ook zes soorten met de status 'gevoelig' in het gebied aanwezig** (van Kleunen *et al.*, 2017).

De resultaten, SNL-beheertypen, vergelijking met een eerdere kartering en soortbesprekingen van het Beestenveld worden in detail behandeld in paragraaf 4.1. en die van De Biezen en de Grotelsche Heide worden in paragraaf 4.2. besproken.

Vergelijkingsmateriaal bestaat in de vorm van een broedvogelkartering uit 2014 (van Manen, 2014). Deze kartering, waarin ook het Beestenveld en De Biezen en Grotelsche Heide zijn geïnventariseerd, is vergeleken met de situatie in 2020. Bij het maken van een vergelijking moet rekening gehouden worden met methodologische verschillen. Zo **zijn er verschillende bezoekschema's aangehouden en** is bij de karteringen van De Biezen en de Grotelsche Heide met een afwijkende gebiedsbegrenzing gewerkt (figuur 2). Bij het Beestenveld is met dezelfde begrenzing gekarteerd. Daarnaast is het van belang om rekening te houden met verschillen tussen waarnemers bij het interpreteren van de gegevens. Waarnemerseffecten kunnen ontstaan door verschillen in de mate van ervaring en expertise tussen waarnemers en ook de algemene inventarisatiewerkwijze, waarbij sommige tellers wat conservatiever zullen zijn dan anderen. In de meeste gevallen lijkt de invloed van waarnemerseffecten echter mee te vallen en ondergeschikt te zijn aan grote veranderingen die de broedvogelbevolking ondergaat. Wanneer de verschillen echter een reëel aantalsverloop overstijgen, dan wordt daarvan melding gemaakt in de soortbeschrijvingen.

Figuur 2. Begrenzings gekarteerde gebied De Biezen en de Grotelsche Heide in 2014 en 2020.

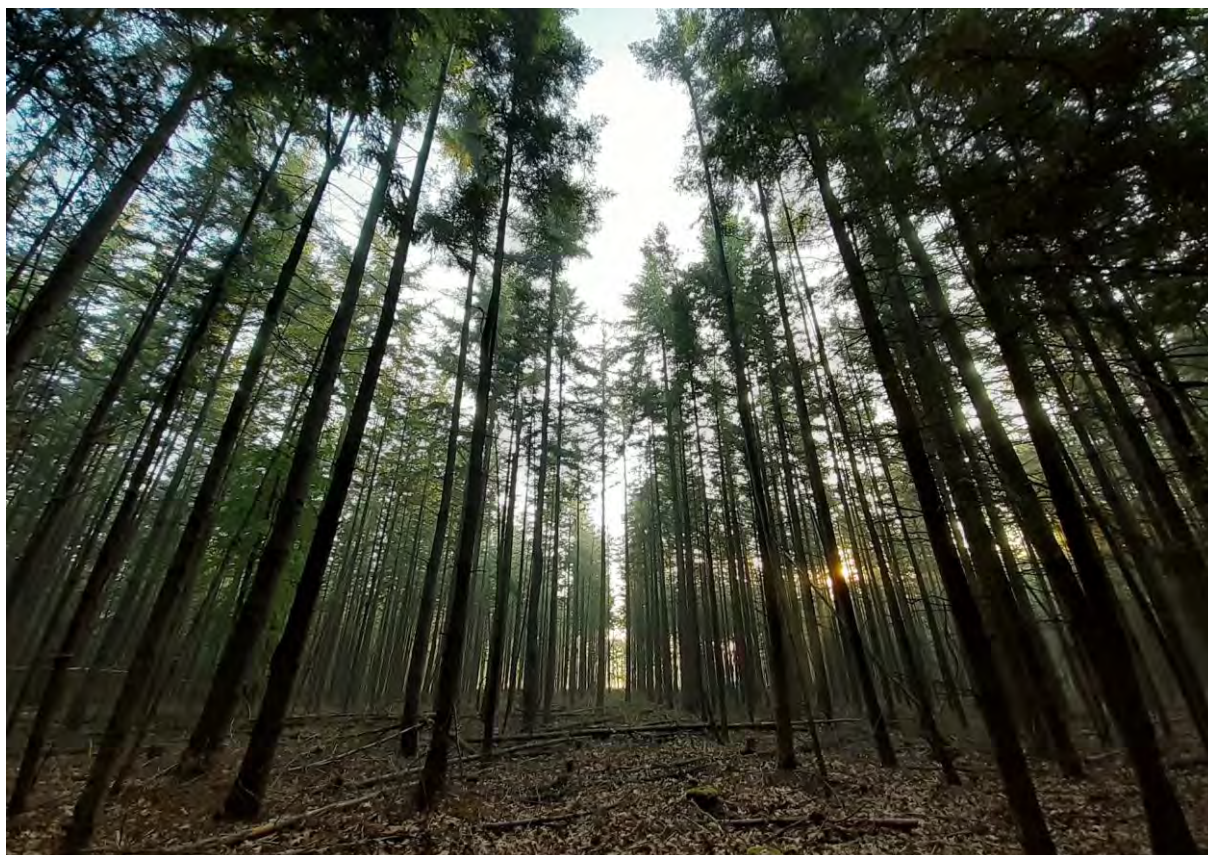
4.1. Beestenveld

Tijdens de kartering van het Beestenveld werden in totaal 65 soorten waargenomen, waarvan er 56 konden worden vastgesteld als broedvogel (tabel 3, bijlage 1). 59 soorten werden integraal gekarteerd en in opdracht zijn de volgende 11 algemene soorten niet geïnventariseerd: Fazant, Houtduif, Gaai, Ekster, Pimpelmees, Koolmees, Tjiftjaf, Winterkoning, Roodborst, Heggenmus en Vink. Op de Ekster na waren al deze soorten echter wel als broedvogel aanwezig. Ondanks dat de Fitis niet gekarteerd hoefde te worden, is deze wel meegenomen gezien de soort gemakkelijk te inventariseren is en het geen extra inspanning vraagt.

Van de 65 soorten staan er zeven op de Rode Lijst. Er is één soort als **'ernstig bedreigd'** opgenomen in de Lijst, dit is de Draaihals. Twee soorten dragen de status **'kwetsbaar'**, dit zijn de Wielewaal en Grote Lijster. Daarnaast werden vier soorten vastgesteld met de Rode Lijst-status **'gevoelig'**, te weten: de Raaf, Zwarte Mees, Matkop en Grauwe Vliegenvanger (van Kleunen *et al.*, 2017). De vijf meest algemene soorten in het Beestenveld waren Boomkruiper (64), Zwartkop (62), Grote Bonte Specht (57), Boomklever (57) en Kuifmees (48).

Van zes soorten was het aantal geregistreerde territoria binnen de gebiedsbegrenzing nul. Deze soorten werden wel waargenomen in het gebied, maar bezette territoria buiten de begrenzing of voldeden niet aan de criteria om te resulteren in een territorium.

Naast vogels zijn er ook zoogdieren waargenomen in het Beestenveld. De soortenkaarten hiervan zijn opgenomen in de bijlage. Verspreid over het gebied werden zes waarnemingen van Hazen opgetekend, drie van Eekhoorns, drie van Vossen, 44 van Reeën, 22 van Wilde Zwijnen en één van een Das. Zowel op 20 mei als 17 juni werd in het zuidwesten van het gebied een groep van meerdere Wilde Zwijnen met biggen waargenomen. Op 16 juni werd in het oostelijke deel van het terrein een groep van drie en een groep van zeven individuen gezien, waarbij het mogelijk om dezelfde dieren ging. Tijdens het laatste bezoek, op 17 juni, stak in de vroege ochtend een Das de weg over, welke verderop in het bos een burcht (stip) in dook.

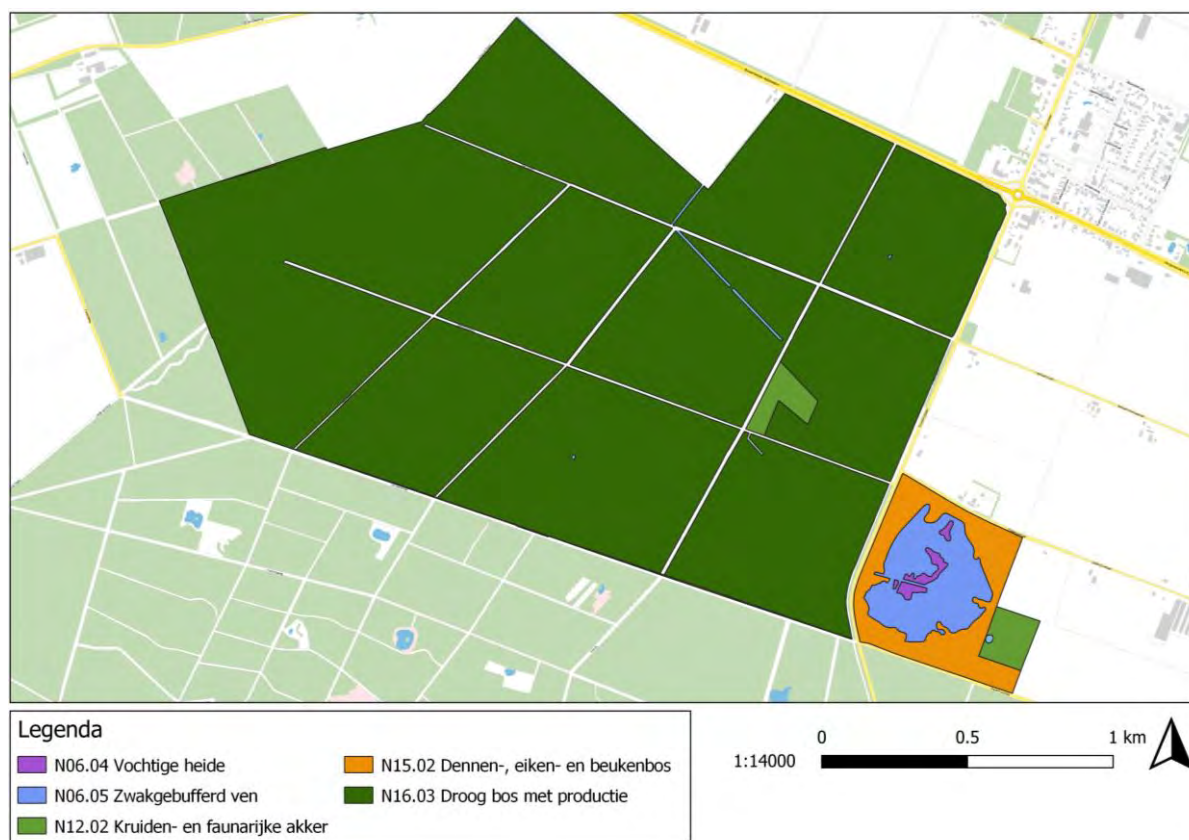
Het Beestenveld bestaat voor een groot deel uit droog naaldbos.

Tabel 3. Broedvogels van het Beestenveld in 2020 met waar relevant de Rode Lijst-status (van Kleunen et al., 2017); GE = Gevoelig, KW = Kwetsbaar, BE = Bedreigd, EB = Ernstig Bedreigd. *Enkele soorten zijn wel binnen de gebiedsgrenzen waargenomen, maar hebben territoria buiten de begrenzing. Deze zijn aangegeven met een 0. Ng= niet geteld.

Soort	Territoria	Rode Lijst	Soort	Territoria	Rode Lijst
Canadese x Grauwe Gans	0		Matkop	17	GE
Grauwe Gans	8		Boomleeuwerik	3	
Nijlgans	1		Staartmees	9	
Krakeend	1		Tjiftjaf	Niet geteld	
Wilde Eend	6		Fitis	8	
Dodaars	1		Zwartkop	62	
Sperwer	1		Grasmus	4	
Havik	2		Vuurgoudhaan	3	
Bruine Kiekendief	0		Goudhaan	37	
Buizerd	5		Boomklever	57	
Meerkoet	2		Boomkruiper	64	
Kievit	0		Winterkoning	Niet geteld	
Kleine Plevier	1		Spreeuw	18	
Houtduif	Ng		Merel	36	
Holenduif	11		Zanglijster	24	
Turkse Tortel	0		Grote Lijster	5	KW
Bosuil	2		Grauwe Vliegenvanger	6	GE
IJsvogel	2		Roodborst	Niet geteld	
Draaihals	0	EB	Blauwborst	2	
Middelste Bonte Specht	3		Bonte Vliegenvanger	17	
Kleine Bonte Specht	6		Gekraagde Roodstaart	30	
Grote Bonte Specht	57		Roodborsttapuit	3	
Zwarte Specht	5		Heggenmus	Niet geteld	
Groene Specht	2		Boompieper	25	
Wielewaal	1	KW	Vink	Niet geteld	
Gaai	Ng		Appelvink	9	
Kauw	12		Goudvink	16	
Zwarte Kraai	11		Groenling	4	
Raaf	1	GE	Kruisbek	4	
Pimpelmees	Ng		Putter	3	
Koolmees	Ng		Sijs	0	
Zwarte Mees	33	GE	Rietgors	2	
Kuifmees	48				

4.1.1. SNL-beheertypen

In figuur 3 is de verspreiding van SNL-beheertypen weergegeven van het Beestenveld en in tabel 4 staan de beheertypen met de kwalificerende vogelsoorten. In het algemeen zijn minder kwalificerende soorten aangetroffen naarmate de oppervlakte van het SNL-pakket kleiner was.

Figuur 3. SNL-beheertypen in het Beestenveld.

Tabel 4. In het gebied voorkomende SNL-typen met kwalificerende vogelsoorten. Beheertypen waarvoor geen kwalificerende vogelsoorten zijn aangewezen, zijn niet in de tabel opgenomen.

Beheertype		Soort	Aantal
N06.04	Vochtige heide	Roodborsttapuit	1
N15.02	Dennen-, eiken- en beukenbos	Kleine Bonte Specht	1
		Boomleeuwerik	1
		Boomklever	4
		Appelvink	1
		Middelste Bonte Specht	3
N16.03	Droog bos met productie	Kleine Bonte Specht	6
		Zwarte Specht	4
		Groene Specht	2
		Wielewaal	1
		Raaf	1
		Boomleeuwerik	2
		Vuurgoudhaan	3
		Boomklever	52
		Appelvink	9

4.1.2. Vergelijking met eerdere kartering

Tabel 5 geeft voor de overeenkomende telgebieden een overzicht van het aantal vastgestelde territoria in 2014 en 2020, welke de veranderingen in de lokale avifauna weergeven. Soorten die in beide jaren geen territoria bezette zijn niet in de tabel opgenomen. In beide jaren werd het Beestenveld met dezelfde begrenzing gekarteerd.

Tabel 5. Veranderingen in de broedvogelbevolking van het Beestenveld in 2014 en 2020.

Soort	2014	2020	Soort	2014	2020
Grauwe Gans	7	8	Matkop	18	17
Nijlgans	2	1	Boomleeuwerik	0	3
Krakeend	0	1	Staartmees	9	9
Wintertaling	2	0	Fitis	-	8
Wilde Eend	9	6	Zwartkop	72	62
Kuifeend	1	0	Tuinfluitter	2	0
Dodaars	0	1	Grasmus	3	4
Sperwer	4	1	Vuurgoudhaan	5	3
Havik	2	2	Goudhaan	38	37
Buizerd	7	5	Boomklever	32	57
Waterhoen	1	0	Boomkruiper	47	64
Meerkoet	2	2	Spreeuw	10	18
Kievit	2	0	Merel	-	36
Kleine Plevier	2	1	Zanglijster	12	24
Holenduif	3	11	Grote Lijster	5	5
Bosuil	0	2	Grauwe Vliegenvanger	2	6
Koekoek	1	0	Blauwborst	1	2
Ijsvogel	2	2	Bonte Vliegenvanger	11	17
Middelste Bonte Specht	0	3	Gekraagde Roodstaart	19	30
Kleine Bonte Specht	2	6	Roodborsttapuit	2	3
Grote Bonte Specht	46	57	Witte Kwikstaart	1	0
Zwarte Specht	2	5	Boompieper	32	25
Groene Specht	1	2	Appelvink	1	9
Wielewaal	0	1	Goudvink	12	16
Kauw	1	12	Groenling	4	4
Zwarte Kraai	9	11	Kruisbek	6	4
Raaf	0	1	Putter	3	3
Zwarte Mees	44	33	Rietgors	1	2
Kuifmees	47	48			

In het Peelrestant de Klotterpeel zijn een van en natte heide terug te vinden.

4.1.3. Soortbesprekingen

In deze paragraaf worden enkele schaarse en zeldzame soorten besproken. Tevens wordt een korte toelichting gegeven op de bevindingen van karakteristieke SNL-soorten voor het Beestenveld of soorten die een opvallende ontwikkeling hebben doorgemaakt.

Holenduif, N=11

Het is het vermelden waard dat de Holenduif is toegenomen van drie territoria in 2014 naar 11 in 2020. De soort werd vrijwel uitsluitend teruggevonden nabij een holencluster van de Zwarte Specht in een centraal gelegen loofbosperceel. Het lijkt erop dat de grote nestholtes van deze specht in trek zijn bij de Holenduif, die ze maar al te graag als nestgelegenheid gebruikt. Dit geldt niet alleen voor de Holenduif, want de dichtheid van Kauw (van één naar 12) en Spreeuw (tien naar 18) nam ook toe rond deze locatie.

Draaihals (EB), N=0

Op 24 april werd een foeragerende Draaihals waargenomen op een zandpad in De Slenk, vlak bij het parkeerterrein aan de Kruisberglaan. Ondanks extra oplettendheid tijdens vervolfbezoeken bleef het bij deze enkele waarneming waardoor er geen territorium aan verbonden kon worden. Na een lange periode van sterk teruglopende aantallen lijkt deze soort die als ernstig bedreigd op de Rode Lijst staat de afgelopen jaren weer wat toe te nemen. De aanwezige broedparen prefereren daarbij open loofbossen op zandgrond, die veelal gesitueerd zijn in de randzones van heide. Een vestiging in het dichte productiebos vol naaldbomen van het Beestenveld lijkt daarmee niet aannemelijk.

Middelste Bonte Specht, N=3

Het seizoen werd gestart met goede hoop op de vestiging van de Middelste Bonte Specht, gezien de soort als broedvogel sinds 2005 sterk in aantal toeneemt en vanuit het oosten ons land koloniseert. De soort heeft een voorkeur voor vrij oude, relatief open loofbossen met een groot aandeel dood hout. Gezien de geschiedenis van het Beestenveld zijn dergelijke stukken bos schaars. Desondanks werd al tijdens het eerste bezoek een baltsend individu gehoord en uiteindelijk konden drie territoria in kaart gebracht worden. De territoria waren allemaal gesitueerd nabij lanen met dikke, oude beuken. In de randzone van de Klotterpeel werd tijdens twee bezoeken een foeragerende Middelste Bonte Specht gezien. Mogelijk betrof het hier een individu behorende tot het territorium aan de oostzijde van het Beestenveld of een territorium gelegen in het bos van de Stippelberg ten zuiden van de Hazenhutsedijk.

Zwarte Specht, N=5

Het weinig honkvaste gedrag tijdens het broedseizoen en het vele roepen op allerlei plekken, maakt het inventariseren van de Zwarte Specht erg lastig en wanneer er geen nesten gevonden worden bovendien weinig betrouwbaar. Ondanks dat niet overall gebruikte nesten werden vastgesteld, konden bestaande holenclusters goed in kaart gebracht worden. Zwarte Spechten hebben vaak meerdere holenclusters in hun leefgebied waar ze om beurten gebruik van maken. Dit wordt bevestigd door de locaties van de territoria want twee van de vijf stippen komen overeen met die van 2014 en liggen naar alle waarschijnlijkheid in dezelfde clusters. Ondanks dat de Zwarte Specht sinds 2000 een lichte landelijke afname laat zien lijkt de soort in het Beestenveld stabiel te zijn en zelfs te zijn toegenomen. Een mogelijke verklaring hiervoor is de aanwezigheid van meerdere holenclusters die gebruikt worden, waardoor er altijd uitwijkmogelijkheden zijn bij territoriale conflicten. Door de aangepaste clustercriteria voor de gebruikte karteringsmethodiek (op basis van vijf bezoeken) zijn twee van de territoria gebaseerd op enkel waarnemingen van volwassen vogels in broedbiotoop, zonder dat deze territoriumindicerend gedrag vertonen zoals roffelen of baltsen. Deze stippen moeten uiterst voorzichtig geïnterpreteerd worden en het is niet onwaarschijnlijk dat in deze territoria geen paar aanwezig is geweest en er daadwerkelijk tot broeden is overgegaan.

Groene Specht, N=2

Net als de Zwarte Specht is de Groene Specht lastig te inventariseren door de vaak grote afstanden die worden afgelegd en het gegeven dat zowel de mannen als vrouwen de kenmerkende baltsroep ten gehore brengen. De Groene Specht hergebruikt vaak oude nesten, waardoor het niet verwonderlijk is dat één van de territoria uit 2020 vrijwel op dezelfde plek ligt als die van 2014. Het tweede territorium ligt op de locatie waar zich een holencluster van Zwarte Specht bevindt, waar de Groene Specht mogelijk dankbaar gebruik maakt van een oud nest. De soort is inmiddels van de Rode Lijst afgehaald en neemt al jaren toe in Nederland. De toename van één naar twee territoria sinds de vorige kartering past goed in dat beeld.

Wielewaal (KW), N=1

Op 20 mei was geruime tijd een druk baltsend mannetje te horen in het noordwestelijke deel van het Beestenveld. De aanwezigheid van dit mannetje of een mogelijk broedpaar kon bij latere bezoeken helaas niet bevestigd worden. De toename van nul naar één territorium tussen 2014 en 2020 past in het stabiele karakter dat de soort de afgelopen 20 jaar vertoont.

Raaf (GE), N=1

Gedurende het broedseizoen werden zeven waarnemingen van de Raaf geregistreerd. In het zuiden van het gebied, tegen de grens met de Stippelberg, resulteert een cluster van drie waarnemingen van een baltsend individu in een territorium. Ondanks enig zoekwerk kon op deze locatie geen nest gevonden worden, wat vraagt om voorzichtigheid bij het interpreteren van dit territorium. Het kan niet worden uitgesloten dat het individuen betreft die vocaal actief waren in het Beestenveld, terwijl het territorium zich op de Stippelberg bevindt. De Raaf doet het de laatste jaren redelijk goed in Nederland en de soort neemt langzaam in aantal toe. Het is naar verwachting dan ook een kwestie van tijd voordat het eerste broedgeval in de uitgestrekte naaldbospercelen van het Beestenveld bevestigd zal worden.

Zwarte Mees (GE), N=33

Tijdens elk bezoek werden verschillende zingende Zwarte Mezen gehoord in de naaldbospercelen. In totaal werden 96 waarnemingen geregistreerd, wat heeft geresulteerd in 33 territoria. In het begin van de 21^e eeuw heeft de Zwarte Mees een sterke daling in aantallen ingezet, waardoor ze als gevoelig zijn opgenomen in de Rode Lijst. De afname van 44 territoria in 2014 naar 33 in 2020 volgt deze landelijke ontwikkeling.

Matkop (GE), N=17

Net als de Zwarte Mees laat ook de Matkop al geruime tijd een afname zien en staat daardoor eveneens als gevoelig vermeld op de Rode Lijst. Het verloop van 18 territoria in 2014 naar 17 in 2020 geeft daarmee een positiever beeld dan de landelijke trend. Een mogelijke verklaring voor de afname op (inter-) nationaal niveau is het verdrogen van het bos, wat wellicht een minder groot effect heeft op de bossen in het Beestenveld dan op de door de soort geprefereerde nattere biotopen elders in het land.

Vuurgoudhaan, N=3

Met drie territoria ten opzichte van vijf in 2014 is de Vuurgoudhaan licht in aantal afgenomen. Dit is opvallend gezien het voorkeursbiotoop van deze soort bestaat uit middeloude tot oude sparrenbossen, welke goed vertegenwoordigd zijn in het Beestenveld en welke steeds ouder worden. Daarnaast neemt de landelijke broedpopulatie sinds 2010 gestaag toe. Een mogelijke verklaring voor het lagere aantal territoria is dat de zang van de Vuurgoudhaan soms lastig te horen is op momenten waarop veel vogels tegelijk zingen. Hierdoor kan het zijn dat er individuen gemist zijn. Voorzichtigheid is dus geboden bij het interpreteren van de recente ontwikkeling. Tijdens bezoeken voor de datumgrenzen zijn tien baltsende vogels geregistreerd, wat aangeeft dat het gebied wel degelijk in trek is bij de soort.

Boomklever, N=57

De Boomklever profiteert van de ouder wordende bossen in Nederland en de soort koloniseert vanaf 2000 het land vanuit het oosten. De aantallen nemen gestaag toe, zo ook in het Beestenveld. De toename van 32 territoria in 2014 naar 57 territoria in 2020 lijkt daarbij wat groot. Al past deze wel in de lijn der verwachting.

Grote Lijster (KW), N=5

De Grote Lijster staat als kwetsbaar op de Rode Lijst en is een typische broedvogel van droge dennenbossen grenzend aan open terrein. De vogels pendelen heen en weer naar grasrijke gebieden om voedsel te verzamelen en in het Beestenveld werden ze meermaals foeragerend op de weinige open plekken in het bos en de Klotterpeel aangetroffen. De landelijke afname houdt al enige decennia aan, maar desalniettemin blijft het aantal territoria in het Beestenveld met vijf gelijk aan 2014. In deze periode is het landschap lokaal niet ingrijpend veranderd, waardoor de soort waarschijnlijk stand houdt.

Grauwe Vliegenvanger (GE), N=6

De Grauwe Vliegenvanger staat als gevoelig op de Rode Lijst en vertoont al jaren een afname. Ze prefereren opgaand, gevarieerd loof- en gemengd bos, wat slechts in geringe mate terug te vinden is tussen de naaldbospercelen in het Beestenveld. Niet verwonderlijk komt de soort in een lage dichtheid voor. De toename van twee territoria in 2014 naar zes territoria in 2020 lijkt tegenstrijdig met de landelijke afname, maar gezien de soort vanwege hun onopvallende, ijle roep en zang lastig te inventariseren is, is het niet ondenkbaar dat er een ondertelling heeft plaatsgevonden in 2014.

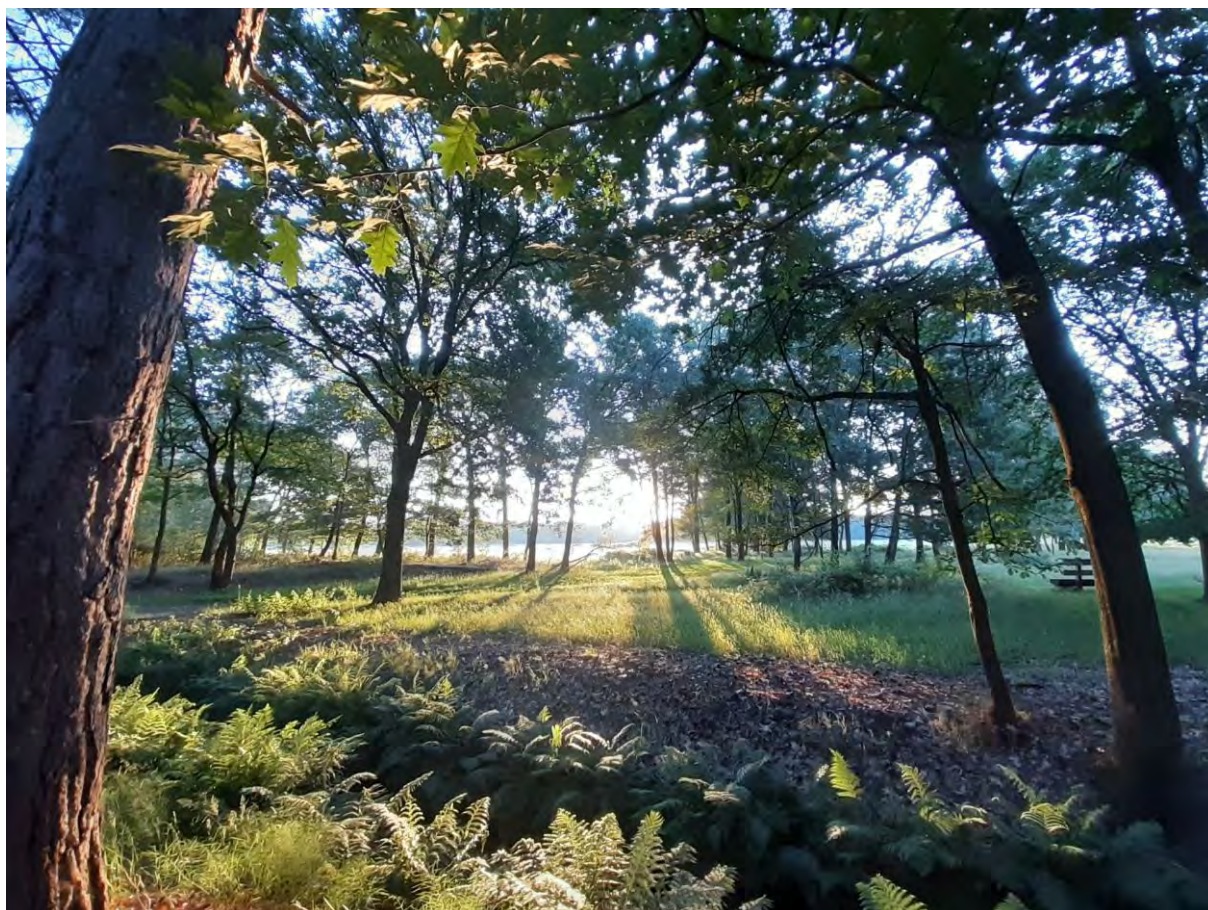
4.2. De Biezen en de Grotelsche Heide

Tijdens de kartering van De Biezen en de Grotelsche Heide werden in totaal 75 soorten waargenomen, waarvan er 54 konden worden vastgesteld als broedvogel (tabel 6, bijlage 1). 67 soorten werden integraal gekarteerd en in opdracht zijn de volgende negen algemene soorten niet geïnventariseerd: Houtduif, Gaai, Ekster, Pimpelmees, Koolmees, Tjiftjaf, Winterkoning, Roodborst en Vink. Op de Ekster na waren al deze soorten echter wel als broedvogel aanwezig. Ondanks dat de Fazant, Fitis en Heggenmus niet gekarteerd hoefden te worden, zijn deze wel meegenomen gezien de soorten gemakkelijk te inventariseren zijn en daardoor weinig extra inspanning vragen.

Van de 75 soorten is er één als **'bedreigd' opgenomen in de Rode Lijst, dit is de Watersnip**. Zes soorten **dragen de status 'kwetsbaar', dit zijn de** Wulp, Zomertortel, Koekoek, Torenvalk, Wielewaal en Grote Lijster. Daarnaast werden vijf soorten vastgesteld met de Rode Lijst-status **'gevoelig', te weten: de** Zwarte Mees, Matkop, Spotvogel, Grauwe Vliegenvanger en Graspieper (van Kleunen *et al.*, 2017). De vijf meest algemene soorten in De Biezen en de Grotelsche Heide waren Zwartkop (158), Boomkruiper (64), Spreeuw (60), Geelgors (56) en Merel (55).

Van 13 soorten was het aantal geregistreerde territoria binnen de gebiedsbegrenzing nul. Deze soorten werden wel waargenomen in het gebied maar bezetten territoria buiten de begrenzing of voldeden niet aan de criteria om te resulteren in een territorium.

Ook in De Biezen en de Grotelsche Heide zijn er naast vogels ook zoogdieren waargenomen. De soortenkaarten hiervan zijn opgenomen in de bijlage. Verspreid over het gebied werden 51 waarnemingen van Hazen opgetekend, drie van Eekhoorns, zes van Konijnen, 47 van Reeën en één van een Kat.

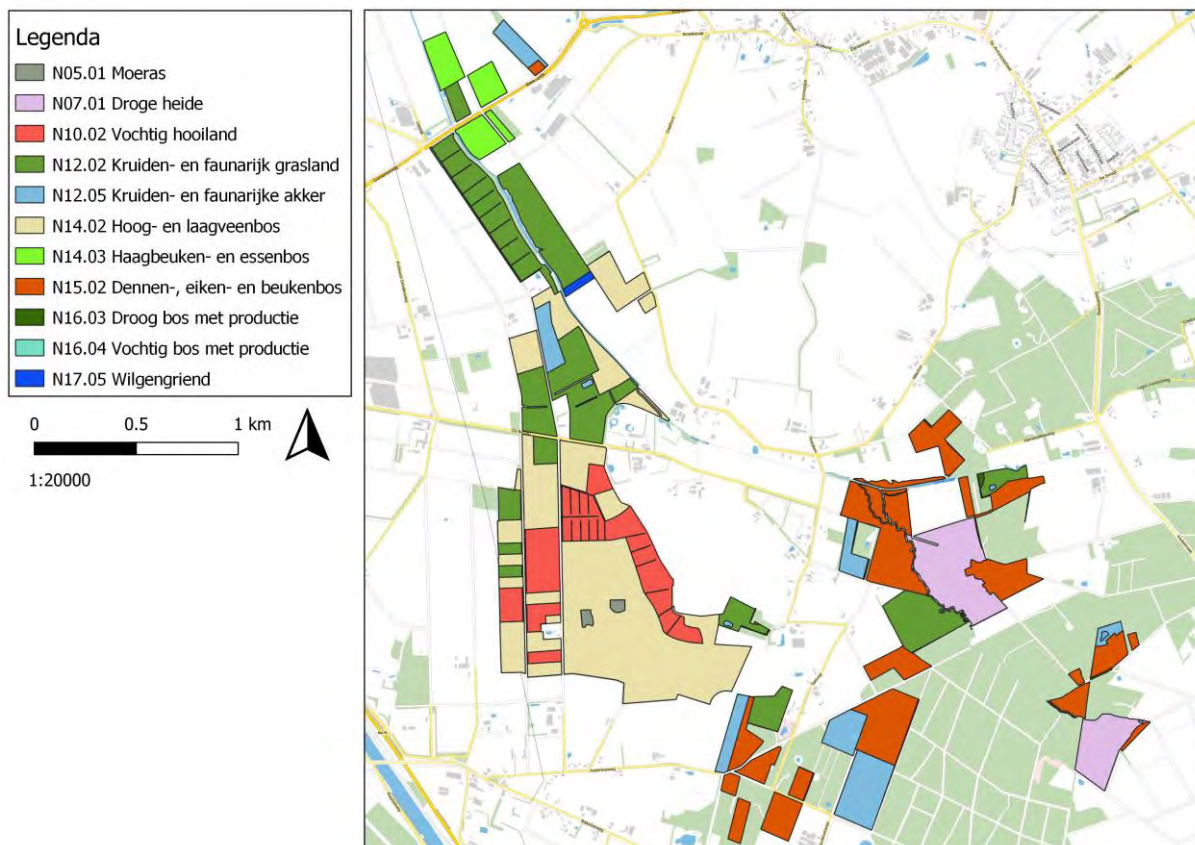
In De Biezen en Grotelsche Heide wisselen gemengde bossen en open gras- en heidevlaktes elkaar af.

Tabel 6. Broedvogels van De Biezen en Grotelsche Heide in 2020 met waar relevant de Rode Lijst-status (van Kleunen et al., 2017); GE = Gevoelig, KW = Kwetsbaar, BE = Bedreigd. *Enkele soorten zijn wel binnen de gebiedsgrenzen waargenomen, maar hebben territoria buiten de begrenzing. Deze zijn aangegeven met een 0. Ng= niet geteld.

Soort	Territoria	Rode Lijst	Soort	Territoria	Rode Lijst
Grote Canadese Gans	4		Kuifmees	14	
Grauwe Gans	7		Matkop	6	GE
Knobbelzwaan	0		Boomleeuwerik	8	
Nijlgans	2		Staartmees	13	
Krakeend	0		Fluiter	0	
Wilde Eend	8		Tjiftjaf	Ng	
Kuifeend	0		Fitis	23	
Fazant	10		Kleine Karekiet	4	
Wespendief	1		Bosrietzanger	13	
Sperwer	1		Spotvogel	4	GE
Havik	1		Zwartkop	158	
Buizerd	7		Tuinfluiter	28	
Waterhoen	0		Grasmus	38	
Meerkoet	1		Goudhaan	6	
Scholekster	0		Boomklever	26	
Kievit	4		Boomkruiper	64	
Wulp	0	KW	Winterkoning	Ng	
Houtsnip	1		Spreeuw	60	
Watersnip	0	BE	Merel	55	
Houtduif	Ng		Zanglijster	26	
Holenduif	14		Grote Lijster	1	KW
Zomertortel	1	KW	Grauwe Vliegenvanger	6	GE
Koekoek	1	KW	Roodborst	Ng	
IJsvogel	0		Bonte Vliegenvanger	7	
Middelste Bonte Specht	2		Gekraagde Roodstaart	23	
Kleine Bonte Specht	9		Roodborsttapuit	15	
Grote Bonte Specht	42		Heggenmus	29	
Zwarte Specht	2		Witte Kwikstaart	4	
Groene Specht	7		Graspieper	0	GE
Torenvalk	0	KW	Boompieper	46	
Slechtvalk	0		Vink	Ng	
Wielewaal	0	KW	Appelvink	6	
Gaai	Ng		Goudvink	4	
Kauw	40		Groenling	2	
Zwarte Kraai	24		Putter	8	
Pimpelmees	Ng		Geelgors	56	
Koolmees	Ng		Rietgors	1	
Zwarte Mees	3	GE			

4.2.1. SNL-beheertypen

In figuur 4 is de verspreiding van SNL-beheertypen weergegeven van De Biezen en de Grotelsche Heide en in tabel 7 staan de beheertypen met de kwalificerende vogelsoorten. In het algemeen zijn minder kwalificerende soorten aangetroffen naarmate de oppervlakte van het SNL-pakket kleiner was.

Figuur 4. SNL-beheertypen in De Biezen en de Grotelsche Heide.

In het zuiden van De Biezen ligt een moerasbos met veel structuur en jonge aanwas.

Tabel 7. In het gebied voorkomende SNL-types met kwalificerende vogelsoorten. Beheertypen waarvoor geen kwalificerende vogelsoorten zijn aangewezen, zijn niet in de tabel opgenomen.

Beheertype		Soort	Aantal
N07.01	Droge heide	Boomleeuwerik	4
		Roodborsttapuit	1
		Geelgors	5
N12.05	Kruiden- en faunarijke akker	Geelgors	4
N14.02	Hoog- en laagveenbos	Kleine Bonte Specht	5
		Grote Bonte Specht	24
		Matkop	2
		Boomkruiper	28
		Grauwe Vliegenvanger	2
		Groene Specht	1
N14.03	Haagbeuken- en essenbos	Boomklever	1
		Wespendief	1
N15.02	Dennen-, eiken- en beukenbos	Kleine Bonte Specht	4
		Groene Specht	1
		Boomleeuwerik	1
		Boomklever	16
		Appelvink	2
		Geelgors	9
N16.03	Droog bos met productie	Kleine Bonte Specht	1
		Wielewaal	1
		Boomklever	2
N16.04	Vochtig bos met productie	Grote Bonte Specht	1

Op verschillende plekken in De Biezen en Grotelsche Heide is jong loofbos te vinden.

4.2.2. Vergelijking met eerdere kartering

Tabel 8 geeft voor de overeenkomende telgebieden in De Biezen en de Grotelsche Heide een overzicht van het aantal vastgestelde territoria in 2014 en 2020, welke de veranderingen in de lokale avifauna weergeven. Soorten die in beide jaren geen territoria bezette zijn niet in de tabel opgenomen. Bij het karteren van het gebied is in 2014 en 2020 een afwijkende begrenzing gebruikt, welke is weergegeven in figuur 2.

Tabel 8. Veranderingen in de broedvogelbevolking van De Biezen en Grotelsche Heide in 2014 en 2020.

Soort	2014	2020	Soort	2014	2020
Grote Canadese Gans	0	4	Staartmees	12	13
Grauwe Gans	0	7	Fitis	-	23
Nijlgans	1	2	Kleine Karekiet	2	4
Wilde Eend	5	8	Bosrietzanger	1	13
Fazant	5	10	Spotvogel	4	4
Wespendief	0	1	Zwartkop	76	158
Sperwer	0	1	Tuinfluitier	10	28
Havik	1	1	Grasmus	15	38
Buizerd	5	7	Goudhaan	5	6
Meerkoet	1	1	Boomklever	22	26
Kievit	0	4	Boomkruiper	23	64
Houtsnip	0	1	Spreeuw	20	60
Holenduif	8	14	Merel	-	55
Zomertortel	0	1	Zanglijster	14	26
Koekoek	2	1	Grote Lijster	1	1
Middelste Bonte Specht	0	2	Grauwe Vliegenvanger	1	6
Kleine Bonte Specht	2	9	Bonte Vliegenvanger	1	7
Grote Bonte Specht	33	42	Gekraagde Roodstaart	3	23
Zwarte Specht	2	2	Roodborsttapuit	6	15
Groene Specht	6	7	Heggenmus	7	29
Boomvalk	1	0	Witte Kwikstaart	0	4
Wielewaal	1	0	Boompieper	27	46
Kauw	39	40	Appelvink	4	6
Zwarte Kraai	16	24	Goudvink	2	4
Zwarte Mees	0	3	Groenling	0	2
Kuifmees	6	14	Putter	1	8
Matkop	3	6	Geelgors	20	56
Boomleuwerik	3	8	Rietgors	0	1

Verschillende nesten van de Wilde Eend werden aangetroffen in het onderzoeksgebied.

4.2.3. Soortbesprekingen

In deze paragraaf worden enkele schaarse en zeldzame soorten besproken. Tevens wordt een korte toelichting gegeven op de bevindingen van karakteristieke SNL-soorten voor De Biezen en de Grotelsche Heide of soorten die een opvallende ontwikkeling hebben doorgemaakt.

Grote Canadese Gans, N=4

De Grote Canadese Gans wint aan terrein in Nederland en heeft zich in de afgelopen jaren ook gevestigd in De Biezen. Bij een kleine plas in een leeg weiland werden in het begin van het seizoen meerdere paren gezien waarvan tijdens latere bezoeken bleek dat ze een nest bewoonden. Op 28 mei werden hier juveniele ganzen aangetroffen van verschillende leeftijden.

Grauwe Gans, N=7

Net als de Grote Canadese Gans zit Grauwe Gans al tientallen jaren in de lift. Ook in De Biezen bezette de soort dit jaar enkele territoria, waarbij de broedparen die aan het begin van het seizoen aanwezig waren in de vochtige kruiden- en faunarijke graslanden uit het gebied vertrokken zijn toen het gedurende het seizoen verdroogde. Hier is waarschijnlijk niet succesvol gebroed.

Wespendief, N=1

Op 1 juni werd langere tijd een paar Wespendieven gezien die rondcirkelden boven een stuk naaldbos op de Grotelsche Heide voordat ze het bos in vlogen. Deze waarneming heeft geresulteerd in een territoriumstip op deze locatie, maar voorzichtheid is geboden bij de interpretatie van dit territorium gezien bij latere bezoeken geen nest is gevonden. Doorgaans zijn voor een kwalitatieve kartering van de Wespendief een aantal soortgerichte bezoeken op een later moment in de zomer noodzakelijk.

Buizerd, N=7

De Buizerd lijkt met zeven territoria ten opzichte van vijf in 2014 toegenomen te zijn. Meldenswaardig is dat aan het begin van het seizoen een waarneming werd gedaan van een verzakt nest en later, tijdens het bezoek van 25 juni, op deze locatie een nest met twee kapotte eieren werd aangetroffen. Het bijbehorende paar heeft zich vervolgens mogelijk elders in de buurt gevestigd waardoor ze met twee verschillende territoria verbonden kunnen zijn.

Kievit, N=4

Het gaat slecht met de Kievit in Nederland. In contrast met deze ontwikkeling heeft de soort zich sinds 2014 (nul) met vier territoria gevestigd in het natte grasperceel van de Grotelsche Heide. Naast meerdere broedparen werd er tijdens het bezoek van 1 juni een waarneming gedaan van meerdere juvenielen waarmee werd bevestigd dat er succesvol is gebroed. Later in het seizoen droogde het terrein verder op en zijn geen jonge vogels meer aangetroffen.

Wulp (KW), N=0

De Wulp vertoont net als menig andere weidevogel al jaren een gestage afname in Nederland. Tijdens drie bezoeken werd een baltsende Wulp waargenomen boven de weilanden in het noordelijke deel van De Biezen, wat een territorium oplevert dat net buiten de gebiedsbegrenzing ligt.

Watersnip (BE), N=0

In een ondergelopen stuk grasland op de Grotelsche Heide werden meerdere opvliegende Watersnippen aangetroffen in april. Ondanks dat er geen territoria vastgesteld konden worden, blijkt dat het gebied in de smaak valt bij Watersnippen op doortrek of mogelijk zelfs gebruikt wordt door overwinterende individuen. In dat opzicht vervult het gebied een belangrijke functie voor deze soort die als bedreigd op de Rode Lijst staat.

Zomertortel (KW), N=1

De landelijke teloorgang van de Zomertortel startte in de twintigste eeuw, maar de afgelopen jaren lijkt deze kwetsbare Rode Lijstsoort echt aan haar zwanenzang te zijn begonnen. Gezien de soort in 2014 niet aanwezig was in het gebied werd niet verwacht dat ze dit jaar aangetroffen zou worden. Op 1 juni werd op de Grotelsche Heide echter een zingend mannetje gehoord in een strook gemengd bos nabij mediatoren De Mortel. Het bleef echter bij deze ene waarneming.

Koekoek (KW), N=1

Van deze kwetsbare Rode Lijstsoort werd slecht één territorium vastgesteld in De Biezen, een kleine afname ten opzichte van de twee territoria uit 2014. In het zuidelijke deel van De Biezen gebruikte op drie ochtenden een mannelijke vogel de vele dode elzen als zangpost.

Middelste Bonte Specht, N=2

Het seizoen werd gestart met goede hoop op de vestiging van de Middelste Bonte Specht, gezien de soort als broedvogel sinds 2005 sterk in aantal toeneemt en vanuit het oosten ons land koloniseert. De soort heeft een voorkeur voor vrij oude, relatief open loofbossen met een groot aandeel dood hout welke met name in De Biezen goed vertegenwoordigd zijn. Tijdens het eerste bezoek op 16 maart werden hier dan ook al twee baltsende individuen gehoord. Eén van deze individuen werd op een later moment niet meer aangetroffen, terwijl het andere mannetje nog tweemaal baltsend op dezelfde locatie werd aangetroffen.

Kleine Bonte Specht, N=9

Met negen territoria lijkt de Kleine Bonte Specht het goed te doen in zowel De Biezen als de Grotelsche Heide. Deze soort nestelt in dode loofbomen of dode delen van levende loofbomen en het is dan ook geen verrassing dat de meeste waarnemingen gedaan werden in de nabijheid van eiken en berken. De soort neemt landelijk al geruime tijd in aantal toe. De toename van twee territoria in 2014 naar negen territoria in 2020 lijkt echter buiten proportioneel groot. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat met het bezoekschema van dit jaar, waarbij het volledige deelgebied in twee bezoeken werd geïnventariseerd in plaats van in één bezoek zoals in 2014, er meer tijd in het gebied doorgebracht is tijdens de zangpiek in de ochtend. Omdat de Kleine Bonte Specht een sporadische baltsactiviteit vertoont, is de kans dat ze gemist worden met deze werkwijze kleiner.

Zwarte Specht, N=2

Het weinig honkvaste gedrag tijdens het broedseizoen en het vele roepen op allerlei plekken, maakt het inventariseren van de Zwarte Specht erg lastig en wanneer er geen nesten gevonden worden bovendien weinig betrouwbaar. Net als in 2014 werden twee territoria vastgesteld, waarvan de stippen weliswaar niet op exact dezelfde locatie liggen, maar welke waarschijnlijk tot dezelfde territoria behoren.

Groene Specht, N=7

De Groene Specht prefereert kleinschalig cultuurland met veel oude bomen als broedbiotoop. Deze elementen typeren het landschap van De Biezen en het is daardoor niet verwonderlijk dat de soort hier met zes territoria in relatief hoge dichtheid voorkomt. In de Grotelsche Heide werd slechts één territorium vastgesteld in een reeks oude eiken langs de Esperloop. Net als de Zwarte Specht is de Groene Specht lastig te inventariseren door de vaak grote afstanden die worden afgelegd en het gegeven dat zowel de mannen als vrouwen de kenmerkende baltsroep ten gehore brengen. Nestholtes zijn daarnaast lastig te vinden, waardoor territoriumstippen veelal niet op de exacte nestlocatie zullen liggen. Bij het vergelijken van de territoria van 2014 (zes) met die van 2020 valt echter op dat veel stippen op vrijwel dezelfde plekken liggen en dus waarschijnlijk dezelfde territoria betreffen.

Torenvalk (KW), N=0

De Torenvalk staat als kwetsbaar vermeld op de Rode Lijst en laat al jaren een afname zien. Boven de kruiden- en faunarijke graslanden van De Biezen werden tijdens alle bezoeken foeragerende Torenvalken gezien. Later in het seizoen werd een paar met jongen aangetroffen in een nestkast op het terrein van de Aldörrum Camping ten zuiden van het onderzoeksgebied.

Wielewaal (KW), N=0

De heldere, verdragende zang van de Wielewaal werd op twee momenten gehoord. Allereerst op 4 mei, vlak voor de datumgrens, in de zuidwestelijke punt van de Grotelsche Heide. Dit baltsend individu werd tijdens latere bezoeken niet meer aangetroffen en kon dus niet aan een territorium worden verbonden. Daarnaast werd er op 1 juni gezongen vanuit een klein bosperceel naast de open heidevlakte aan de oostkant van de Grotelsche Heide. Dit resulteerde wel in een territorium, weliswaar net buiten begrenzing. De afname van één territorium in 2014 naar nul in 2020 lijkt in dit geval bepaald te zijn door de ligging van de telgebieden en niet door landschappelijke veranderingen of een landelijke trend.

Zwarte Mees (GE), N=3

Nadat de Zwarte Mees in 2014 geen territorium bezette in het onderzoeksgebied konden er dit jaar drie territoria in kaart worden gebracht in de naaldbospercelen van de Grotelsche Heide. Dit lijkt tegenstrijdig met de landelijke afname die al enkele jaren gaande is, maar is in dit geval mogelijk het gevolg van het sterk versnipperde karakter van het telgebied. Zwarte Mezen zingen sporadisch terwijl ze

zich door hun territorium bewegen. Wanneer tijdens een bezoek veel kleine snippers afgegaan moeten worden is dat de kans groter dat ze buiten de begrenzing zingen. Daarnaast werd met het bezoekschema van 2020 meer tijd in het gebied doorgebracht tijdens de zangpiek in de vroege ochtend, waardoor er minder territoria gemist konden worden.

Matkop (GE), N=6

Net als de Zwarte Mees laat ook de Matkop al decennia lang een afname zien in Nederland en staat daarmee als gevoelig vermeld op de Rode Lijst. De soort lijkt lokaal toe te nemen van drie territoria in 2014 naar zes territoria in 2020, maar dit is net als bij de Zwarte Mees waarschijnlijk het gevolg van een gunstiger bezoekschema in plaats van een daadwerkelijke toename.

Boomleeuwerik, N=8

Met een toename van drie naar acht territoria over zes jaar volgt de Boomleeuwerik in de Grotelsche Heide de landelijke trend. Opvallend hierbij is dat de soort net als in 2014 geen enkele keer is waargenomen in De Biezen, maar enkel boven de heide- en grasvlaktes van de Grotelsche Heide baltste. In 2014 werden daarnaast meerdere territoria opgetekend in open gebieden die in 2020 niet zijn gekarteerd, maar wel grenzen aan het telgebied. Mogelijk zijn enkele van deze vogels dit jaar wel binnen de begrenzing actief geweest.

Fluiter, N=0

Op 4 mei werd er aan het eind van de ochtend een korte balts van de Fluiter gehoord in een gemengd bosperceel op de Grotelsche Heide. Tijdens latere bezoeken is hier, ondanks dat er extra aandacht aan is besteed, geen bevestigende waarneming meer gedaan en kan geconcludeerd worden dat het een individu op doortrek geweest is.

Spotvogel (GE), N=4

De Spotvogel staat als gevoelig vermeld op de Rode Lijst en neemt na een behoorlijke landelijke afname weer licht toe de afgelopen jaren. Net als in 2014 konden er vier territoria in kaart gebracht worden in De Biezen in de door de soort geprefereerde vochtige struwelen en houtwallen. Opvallend is dat twee territoria nagenoeg tegen elkaar liggen en elkaar waarschijnlijk deels overlappen. Dit is niet erg gebruikelijk, zeker gezien er ruimschoots voldoende geschikt broedbiotoop aanwezig is in de nabije omgeving. Deze twee territoria liggen echter op exact dezelfde locatie als in 2014.

Boomklever, N=26

De Boomklever doet het goed in grote stukken gemengd- en loofbos. Met name wanneer daar oude bomen aanwezig zijn. Door het ouder worden van het bos neemt het aandeel zacht en dood hout toe, wat resulteert in een landelijke opmars van holenbroeders als de Boomklever. De toename van 22 territoria in 2014 naar 26 territoria in 2020 volgt deze landelijke trend, al zij het in beperkte mate.

Boomkruiper, N=64

Ondanks dat ze zich goed laten horen zijn Boomkruipers moeilijk nauwkeurig te karteren. De crux zit daarbij in het drukke, vocale karakter van de soort en de hoge dichtheden waarin ze voor kunnen komen. Zowel mannetjes als vrouwtjes kunnen druk blijven roepen/alarmeren terwijl ze van de ene boom naar de andere vliegen, waardoor het lijkt alsof er meerdere individuen aanwezig zijn en overtelling niet ongebruikelijk is. Invloed van waarnemereffecten op het totale aantal territoria zijn daarbij onontkoombaar. Deze omnipresente soort laat op landelijk niveau een stijgende trend zien. Ondanks dat een toename verwacht kan worden lijkt een stijging van 23 naar 64 territoria in zes jaar erg groot.

Grote Lijster (KW), N=1

De Grote Lijster staat als kwetsbaar op de meest recente Rode Lijst en is een typische broedvogel van droge dennenbossen grenzend aan open terrein. Het is dan ook niet verwonderlijk dat deze soort uitsluitend op de Grotelsche Heide aanwezig was en in De Biezen niet werd waargenomen. De vogels pendelden heen en weer naar grasrijke gebieden om voedsel te verzamelen en ze werden meermaals foeragerend op grasvelden in het bos en op de heidevlaktes aangetroffen. Met zowel één territorium in 2014 als in 2020 blijft de Grote Lijster stand houden in de Grotelsche Heide en lijkt er geen gehoor te worden gegeven aan de landelijke afname die al decennia aanhoudt.

Grauwe Vliegenvanger (GE), N=6

De Grauwe Vliegenvanger staat als gevoelig op de Rode Lijst en vertoont al jaren een afname. Ze prefereren opgaand, gevarieerd loof- en gemengd bos, wat terug te vinden is De Biezen en tussen de naaldhoutpercelen van de Grotelsche Heide. Vanwege hun onopvallende, ijle roep en zang is de soort

lastig te inventariseren. Zeker wanneer er hoge dichtheden aan andere zangvogels aanwezig zijn. Ondertellingen komen daardoor met regelmaat voor, wat een mogelijke verklaring biedt voor het enkele territoria in 2014 ten opzichte van de zes in 2020.

Met zes territoria in de Biezen en Grotelsche Heide is Grauwe Vliegenvanger toegenomen sinds 2014.

Gekraagde Roodstaart, N=23

Met een groot aanbod aan stukken dennenbos zonder al te dichte ondergroei biedt de Grotelsche Heide een ideaal onderkomen voor de Gekraagde Roodstaart die er met 23 territoria vertegenwoordigd is. Sinds 2005 vertoont de soort een landelijke toename, al lijkt een stijging van drie territoria in 2014 naar 23 territoria in 2020 buitenproportioneel groot. Dit grote aantal wordt voornamelijk bepaald door het bezoek van 4 mei, waarop maar liefst 22 zingende individuen werden geregistreerd. Met hoge waarschijnlijkheid betreft dit voor een deel vogels die op doortrek zijn en zich niet hebben gevestigd in het gebied. Tijdens het bezoek van 1 juni werden namelijk nog maar zes baltsende Roodstaarten gehoord. Corrigeren is echter lastig, omdat niet objectief is vast te stellen hoe veel vogels gebleven zijn en een territorium bezet hebben. Voorzichtigheid is dus geboden bij het interpreteren van het verloop van deze soort.

Graspieper (GE), N=0

Tijdens de bezoeken in maart en begin april werden op de kruidenrijke graslanden in De Biezen meerdere Graspiepers waargenomen. Dit betrof naar alle waarschijnlijkheid doortrekkers, gezien later in het seizoen geen vervolgaarnemingen meer werden gedaan.

Appelvink, N=6

De Appelvink zit sinds 2005 in de lift en landelijk nemen de aantallen toe. De toename van vier territoria in 2014 naar zes territoria in 2020 past goed in dit beeld. Zowel in De Biezen als de Grotelsche Heide werden baltsende individuen en paren aangetroffen in de loof- en gemengde bossen die de soort als broedbiotoop verkiest.

Geelgors, N=56

De Geelgors is een karakteristieke soort van de overgangen tussen bos en open landschap, waar ze hun optrek zoeken in kleinschalig boerenland met bomenrijen, houtwallen, akkers en weilanden. Niet verwonderlijk dat ze terug te vinden zijn in zowel De Biezen als de Grotelsche Heide. Landelijk piekte de broedpopulatie in 2015 en sindsdien nemen de aantallen weer af. Een verloop dat niet terug te zien is in de aantallen van 2014 (20) en 2020 (56). In 2020 werden baltsende Geelgorzen aangetroffen waar in 2014 geen territoria lagen, wat indiceert dat de soort zich lokaal verspreid heeft en wat als aanwijzing kan dienen dat de aantallen toenemen. Een andere factor die de ogenschijnlijk sterke toename kan verklaren is het afwijkende bezoekschema van 2020 ten opzichte van 2014 waarmee meer tijd in het gebied door werd gebracht tijdens de zangpiek in de ochtend en minder territoria gemist zullen zijn.

5. Evaluatie

Uit de kartering van 2020 is gebleken dat de avifauna van onderzoeksgebied de Snelle Loop een goede weerspiegeling is van de verschillende landschapstypen die terug te vinden zijn in het Beestenveld, De Biezen en de Grotelsche Heide. De veranderingen in de vogelstand in vergelijking met de kartering van 2014 volgt over het algemeen de landelijke patronen.

5.1. Beestenveld

Het voormalige productienaaldbos van het Beestenveld kenmerkt zich door een goede representatie van soorten van opgaand bos. Door het ouder worden van het bos neemt het aandeel zacht en dood hout toe, wat resulteert in een toename van het aantal territoria ten opzichte van 2014 van soorten als Boomklever (van 32 naar 57), Boomkruiper (van 47 naar 64), Grote Bonte Specht (van 46 naar 57), Kleine Bonte Specht (van twee naar zes), Zwarte Specht (van twee naar vijf) en Groene Specht (van één naar twee). Andere soorten die hiervan profiteren zijn Holenduif (van drie naar 11), Kauw (van één naar 12) en Spreeuw (van 10 naar 18), al lijkt dit een sterk lokale ontwikkeling waarbij deze soorten samenkomen op plekken in de buurt van holenclusters van spechten. Al deze soorten profiteren van het huidige beheerbeleid en zullen waarschijnlijk verder toenemen, zeker wanneer er blijvend gewerkt wordt aan de ontwikkeling van een structuurrijk en divers gemengd bos.

In lijn met de landelijke expansie vanuit het zuidoosten heeft de Middelste Bonte Specht zich met drie territoria in het Beestenveld gevestigd. Waarbij elk territorium in de nabijheid van- of in een beukenlaan gesitueerd is. Een andere soort die zich met één territorium gevestigd lijkt te hebben in het Beestenveld is de Raaf. Ondanks dat er geen nest gevonden kon worden werden meerdere waarnemingen gedaan van paren en zeer vocale individuen in het zuiden van het bos. Mogelijk behoren deze vogels tot een territorium op de Stippelberg, maar het zou niet onwaarschijnlijk zijn als ze zich hebben gevestigd in het Beestenveld. Het is daarbij niet ongebruikelijk dat een niet-broedend paar zich één tot twee jaar ophoudt in een potentieel broedgebied voordat ze zich daadwerkelijk vestigen en tot broeden overgaan.

Het aantal territoria van de Sperwer nam af van vier territoria in 2014 naar één territorium, waarbij in 2020 een 2e territorium net buiten de begrenzing werd opgetekend. Op landelijk niveau vertoont de Sperwer al geruime tijd een afname en daarnaast kan ook het ouder worden en dichter groeien van het naaldbos een bepalende factor zijn. De Havik is nog altijd met twee territoria aanwezig in het Beestenveld en heeft in 2020 succesvol jongen groot gebracht. De Buizerd lijkt daarentegen echter licht af te nemen, wat mogelijk te wijten is aan de capaciteit in het noordelijke gedeelte van het bos waar zich in 2014 nog meerdere territoria bevonden.

Soorten als Boomleeuwerik (van nul naar drie) en Gekraagde Roodstaart (19 naar 30) lijken juist te profiteren van het ontstaan van open plekken in het bos en het aantal territoria van beide soorten nemen toe ten opzichte van 2014. De Boompieper profiteert ook van het ontstaan van een meer open structuur in het bos maar neemt toch af van 32 naar 25 territoria. Dit is mogelijk het gevolg van een landelijke afname van deze trekvogelsoort.

Andere soorten die typerend zijn voor naaldbossen zoals die in het Beestenveld te vinden zijn, zijn mezen als Kuifmees (van 47 naar 48), Matkop (van 18 naar 17) en Zwarte Mees (van 44 naar 33). Deze laatste soort vertoont een duidelijke afname ten opzichte van 2014, die in lijn is met de landelijke ontwikkelingen.

Een afwijkend bezoekschema met twee afzonderlijke (ochtend-) bezoeken om het volledige Beestenveld te inventariseren in plaats van één enkel bezoek van de vroege ochtend tot laat in de middag heeft mogelijk een effect gehad op de hoogte van de aantallen territoria die zijn vastgesteld. Met deze aanpak werd er meer tijd in het gebied doorgebracht tijdens de zangpiek in de vroege ochtend, wat met name voor soorten met een kortere piek in zangactiviteit, zoals Zanglijster, Merel, Gekraagde Roodstaart en Bonte Vliegenvanger in meer territoria kan resulteren. Zanglijster verdubbelde bijvoorbeeld in aantal van 12 territoria in 2014 naar 24 territoria in 2020 en Bonte Vliegenvanger van 11 territoria naar 17. Dit effect moet niet over het hoofd gezien worden bij de interpretatie van de aantalsontwikkeling.

5.2. Klotterpeel

In de Klotterpeel is ook het één en ander veranderd sinds 2014. Zo verdwenen het Waterhoen (van één naar nul), de Kuifeend (van één naar nul) en de Wintertaling (van twee naar nul) van het grote ven en kwamen de Krakeend (van nul naar één) en Dodaars (van nul naar één) daarvoor in de plaats. Deze ontwikkeling duidt op ondieper worden van het ven en het verdrogen van de omgeving, wat mogelijk een gevolg is van een aantal extreem droge zomers. Tevens zijn de SNL-beheertypen in de Klotterpeel per 1-1-2020 gheralloceerd, met als doel het aandeel vochtige heide te vergroten en de oorspronkelijke

situatie van dit Peelrestand te herstellen. Dit zal echter ten koste gaan van het oppervlak en de diepte van het zwakgebufferd ven, wat mogelijk al tot uitting is gekomen in de recente ontwikkelingen. Ook het uitblijven van territoria van Kievit (van twee naar nul) en de afname van Kleine Plevier (van twee naar één) in dit gebied zou hier mogelijk door verklaard kunnen worden.

5.3. De Biezen en de Grotelsche Heide

Dat de lokale broedvogelbevolking een goede weerspiegeling is van de aanwezige biotopen in het landschap is goed in kaart gebracht in De Biezen en de Grotelsche Heide. Zo kwamen soorten van heidevlaktes en droge naaldbossen zoals Zwarte Mees, Kuifmees, Boomleeuwerik, Goudhaan, Grote Lijster en Gekraagde Roodstaart uitsluitend voor op de Grotelsche Heide en soorten met een voorkeur voor een natter biotoop met water, riet, vochtig struweel en broekbos zoals Kleine Karekiet, Spotvogel, Bosrietzanger en Putter enkel in De Biezen.

In een jaar volgend op een reeks extreem droge zomers is het belang van een vochtig habitat voor sommige soorten groot, wat tot uiting komt in de vestiging van de Kievit, Grote Canadese- en Grauwe Gans in de vochtige graslanden van zowel De Biezen als de Grotelsche Heide. Zowel de Grote Canadese Gans als de Kievit slaagde erin succesvol tot broeden over te gaan, waarbij niet bevestigd kon worden of alle juvenielen het overleefd hebben. Gedurende het broedseizoen zorgde aanhoudende droogte ervoor dat de natte percelen verder verdroogden en soorten als Meerkoet, Waterhoen en Grauwe Gans vertrokken. In termen van beheer is de waterhuishouding hier een aandachtspunt om deze soorten te behouden. Dit komt mogelijk ook ten gunste van de bedreigde Watersnip, die het drassige grasland gebruikt als overwintergebied of als pleisterplaats.

De roofvogelstand blijft stabiel in De Biezen en de Grotelsche Heide, met slechts enkele schommelingen. Sperwer neemt toe van nul naar één territorium en Buizerd van vijf naar zeven, waarbij vanwege het mislukken van een eerste broedpoging een paar mogelijk een tweede territorium heeft bezet.

Door de verdere ontwikkeling van de gemengde broekbossen en naaldbospercelen verdeeld over het hele deelgebied neemt het aantal bossoorten toe. Ten opzichte van 2014 ging de Boomklever van 22 naar 26 territoria, Boomkruiper van 23 naar 64, Grote Bonte Specht van 33 naar 42 en Kleine Bonte Specht van twee naar negen. Evenals in het Beestenveld kan de ogenschijnlijke toename van deze kleine spechtensoort het gevolg zijn van een gunstiger bezoekschema.

Hiermee houdt de vergelijking met het Beestenveld niet op, want ook in De Biezen heeft de Middelste Bonte Specht zich gevestigd. Waar één van de territoria gebaseerd is op slechts één enkele waarneming van een baltsend individu, werd bij het andere territorium tijdens drie bezoeken druk gebalst. Naast de vestiging van de Middelste Bonte Specht heeft ook de Zomertortel haar opwachting gemaakt in de Grotelsche Heide, weliswaar geheel tegen de verwachtingen in en in tegenstelling tot de landelijke afname.

In het meest zuidelijke deel van De Biezen bevinden zich veel dode populieren met grote holtes waarin een kolonie Kauwen en een flink aantal Holenduiven hun intrek hadden genomen. Het aantal Kauwen is met 40 territoria nagenoeg identiek aan de situatie in 2014 (39 territoria), maar met 14 territoria ten opzichte van acht is het aantal Holenduiven vrijwel verdubbeld. Veel van de populieren zijn recent van ouderdom omgevallen en in de nabije toekomst zullen er meer tegen de vlakte gaan waardoor de aantallen mogelijk zullen teruglopen.

Geheel in lijn met de landelijke ontwikkelingen nemen Appelvink (van vier naar zes), Goudvink (van twee naar vier), Putter (van één naar acht) en Roodborsttapuit (van zes naar 15) toe. In De Biezen waren daarnaast opvallend meer territoria aanwezig van rietvogels een andere soorten met een voorkeur voor een vochtiger broedbiotoop. De Kleine Karekiet nam toe van twee naar vier territoria en de Bosrietzanger van één naar 13 territoria. Het gunstigere bezoekschema is wederom een factor die daaraan bijgedragen zou kunnen hebben, gezien het soorten zijn die vooral in de vroege ochtend een piek in zangactiviteit hebben. Andere soorten die omwille hiervan hoger uitgekomen kunnen zijn, zijn Zwartkop (van 76 naar 158), Tuinfluiter (van tien naar 28), Grasmus (van 15 naar 38), Heggenmus (van 17 naar 29) en Geelgors (van 20 naar 56), die eveneens allemaal een toename laten zien.

Het is moeilijk in te schatten hoe bepalend de invloed van het bezoekschema geweest is, maar het is niet onwaarschijnlijk dat sommige soorten in 2014 onderteld zijn en de toename in 2020 hierdoor omvangrijker lijkt. Desondanks volgen de meeste ontwikkelingen de landelijke patronen en doen veel soorten het goed in de Snelle Loop.

6. Literatuur

Hustings M.F.H., Kwak R.G.M., Opdam P.F.M. & Reijnen M.J.S.M. 1985. Vogelinventarisatie. Achtergronden, richtlijnen en verslaglegging. Pudoc, Wageningen, Nederlandse vereniging tot bescherming van vogels, Zeist.

van Kleunen A., Foppen R. & van Turnhout C. 2017. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels in 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

van Manen W. 2014. Broedvogels van de Snelle Loop in 2014. Sovon-rapport 2014/51. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Roodbergen M., Teunissen W.A., Kampichler C. & van Turnhout C. 2014. Punttellingen versus territoriumkarteringen. Sovon-rapport 2014/09. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Sierdsema H. 1995. Broedvogels en beheer. Het gebruik van broedvogelgegevens in het beheer van bos- en natuurterreinen. Sovon-rapport 1995/04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Sovon. 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgeverij, Utrecht/Antwerpen.

Vergeer J.W., van Dijk A.J., Boele A., van Bruggen J. & Hustings F. 2016. Handleiding Sovon broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

In opdracht van:

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

